

แนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม
ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

The development guidelines of participative
management in resource mobilization for
education of basic schools under
Kamphaeng Phet Primary Educational Service
Area Office 2

ชนากานต์ เมฆะ¹
Chanakan Mekya

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 96 คน และครูผู้สอนจำนวน 201 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

¹ นักศึกษาปริญญาโท คุรุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) ; ค.ม.
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

แบบสอบถามเลือกตอบมากกว่า 1 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test ค่าร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหา การแจกแจงความถี่และจัดลำดับความสำคัญ ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีสภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ด้านการให้ข้อมูล ข่าวสารข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

2. ปัญหาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ด้านที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจและการมอบอำนาจตัดสินใจ

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำแนกตามสถานภาพการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่าสถานศึกษา ควรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรม หรือโครงการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา นอกจากนี้ยังต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาและควรมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาต่อสาธารณชนอย่างโปร่งใสเพื่อให้เกิดการสนับสนุนสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา, การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม

Abstract

The purpose of this study were 1) to study and compare the condition of problems of participative management in resource mobilization for education of basic schools, and 2) to find ways to develop participative management in resource mobilization for education of basic schools under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2. The samples used in this study were 96 school directors, 201 teachers, and 17 specialists in resource mobilization for education. The instruments were questionnaires: 5 rating scales and multiple responses. Besides, there was a semi-structured interview, too. Data were analyzed by Mean, Standard Deviation, t-test, F-test, Percentage, Content Analysis, Frequency Distribution and Prioritization.

The findings were as follows:

1. The condition of participative management in resource mobilization for education of basic schools Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2 in overall was at a high level. The most condition of participative management in resource mobilization for education was giving useful information and suggestions.

2. The problem of participative management in resource mobilization for education of basic schools under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2, the most problematic aspect, were doing decentralization and making decision.

3. Comparing the condition of participative management in resource mobilization for education of basic schools under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2

classified by working status, working experience, educational background and school size whether overall or each aspect was not different.

4.The development guidelines of participative management in resource mobilization for education of basic schools under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2 was found that basic schools should allow stakeholders who involved in educational management to participate in planning. Assign activities or projects to mobilize resources for education. Furthermore, there was a good relationship between the community and the school must be built. And there should be opened information about resource mobilization for education to public transparently in order to create supporting for school continuously.

Keywords: Educational resource mobilization, Participatory management

บทนำ

ทรัพยากรเพื่อการศึกษาถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารการจัดการศึกษา ทำให้สถานศึกษาดำเนินการเรียนการสอนหรือพัฒนาคนให้มีคุณภาพและได้ผลตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริมงานวิชาการให้มีคุณภาพ ช่วยส่งเสริมการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ในสถานศึกษา เป็นตัวกลางหรือตัวกระตุ้นที่ทำให้กิจกรรมของสถานศึกษาดำเนินไปได้และมีบทบาทต่อกิจกรรมของสถานศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนสำคัญในการบริการทรัพยากรเพื่อการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนงานของสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่าต้องทำกิจกรรมอะไรบ้าง กำหนดทรัพยากรที่

ต้องการ โดยรวบรวมความต้องการด้านทรัพยากรจากแผนงาน มีการจำแนกเป็นหมวดหมู่ที่ต้องการอย่างชัดเจนการแสวงหาทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยการแสวงหาจากแหล่งต่าง ๆ เช่นงบประมาณ เงินรายได้ เงินบริจาค ทรัพยากรจากชุมชน โดยจัดเรียงลำดับความสำคัญหรือความพร้อมของโครงการที่จะทำให้การใช้ทรัพยากรเกิดความคุ้มค่า เหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล, 2559, หน้า 423)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 182 แห่ง ซึ่งมีสถานศึกษาตั้งกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ตำบล และหมู่บ้านต่าง ๆ สถานศึกษาบางแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล สถานศึกษาขั้นพื้นฐานประสบปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณในการนำมาพัฒนาและบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้มีความพร้อมและรองรับความต้องการของชุมชน อีกทั้งยังพบว่า สถานศึกษาได้รับงบประมาณจัดสรรจากทางราชการหรือหน่วยงานต้นสังกัดไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการให้ครอบคลุมกับขอบข่ายงานทั้งหมดของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังพบปัญหาในด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจากบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมไปถึงหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ที่ยังขาดกระบวนการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขาดความร่วมมือในการร่วมรับผิดชอบต่อส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา และการประชาสัมพันธ์กระจายข่าวสารและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาวิธีที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพราะหากสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อผู้เรียนและสถานศึกษา (ประจักษ์สิน บึงมูม และคณะ, 2558, หน้า 172)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จอย่างมีเป้าหมาย เพื่อจะทำให้สถานศึกษามีทรัพยากรสำหรับใช้ในการบริหารจัดการอย่างเพียงพอและสอดคล้องต่อความต้องการของ

สถานศึกษาอย่างแท้จริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 เพื่อให้ทราบว่าบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อศึกษามากน้อยเพียงใด มีส่วนร่วมในด้านใดบ้างและมีปัญหาในการมีส่วนร่วมอย่างไร ผลจากการศึกษาวิจัยดังกล่าว จะช่วยแก้ไขปัญหาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และได้แนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสามารถนำข้อความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพิจารณากำหนดแนวปฏิบัติ กฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ให้บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อที่จะนำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษาอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรที่เป็นเงินงบประมาณ หรือวัสดุ สิ่งของต่าง ๆ และทรัพยากรด้านการบริหารจัดการ ที่จะมีส่วนช่วยในการสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และตรงกับความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

สภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำแนกตามสถานภาพการปฏิบัติงานประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษามีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหาและการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดของภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล (2559, หน้า 299) ซึ่งได้สรุปหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 6 ด้าน คือ

1. ด้านการกระจายอำนาจและการมอบอำนาจตัดสินใจ
2. ด้านความไว้วางใจกัน
3. ด้านการร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์
4. ด้านความเป็นอิสระในการดูแลตนเอง
5. ด้านความผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน
6. ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

โดยใช้กระบวนการบริหารทรัพยากร 4Ms ได้แก่

1. บุคลากร (Man)
2. งบประมาณ (Money)
3. วัสดุอุปกรณ์ (Material)
4. การจัดการ (Management)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 182 คน และครู จำนวน 1,065 คน รวมทั้งสิ้น 1,247 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดย ผู้วิจัยเปิดตารางการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 297 คน แบ่งสัดส่วนประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 96 คน และครูผู้สอนจำนวน 201 คน

ขอบเขตด้านตัวแปรขั้นตอนที่ 1.1

สภาพและปัญหาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

ขอบเขตด้านตัวแปรขั้นตอนที่ 1.2

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- สถานภาพการปฏิบัติงาน
- ประสบการณ์
- วุฒิการศึกษา
- ขนาดสถานศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

จำนวน 17 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครูผู้สอน จำนวน 4 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

กระบวนการวิจัย หรือ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหาและการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

1.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 96 คน และครูผู้สอนจำนวน 201 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับและแบบสอบถามเลือกตอบมากกว่า 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละ

1.2 การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำแนกตามสถานภาพการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 96 คน และครูผู้สอนจำนวน 201 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ T-test และ F-test

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เพชร เขต 2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา จำนวน 17 คน ประกอบผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 13 คนและ ครูผู้สอนจำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การแจกแจงความถี่และจัดลำดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ผลวิจัยปรากฏว่า

1. สภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เพชร เขต 2 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีสภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ รองลงมา ได้แก่ ด้านความผูกพันต่อกัน และรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน ด้านการกระจายอำนาจและการมอบอำนาจตัดสินใจ และด้านความเป็นอิสระในการดูแลตนเอง และด้านที่มีสภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความไว้วางใจกัน

2. ปัญหาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เพชร เขต 2 ด้านที่มีปัญหาในภาพรวม 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจและการมอบอำนาจตัดสินใจ รองลงมา ได้แก่ ด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ และด้านความมีอิสระในการดูแลตนเอง

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เพชร เขต 2 จำแนกตามสถานภาพการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า สถานศึกษามีความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา ควรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรม/โครงการ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน พัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อให้เกิดการยอมรับจากชุมชน ผู้บริหารต้องมีทักษะการพูดคุย ติดต่อประสานงานลงมือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ควรเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษา มีการประชุมสัมพันธ์ที่ดี ด้วยสื่อและวิธีการที่หลากหลาย ใช้ทักษะการสื่อสารผ่านการพูดคุย ติดต่อประสานงานโดยตรง การจัดทำเป็นเอกสาร เผยแพร่ทางสื่อเทคโนโลยี สื่อออนไลน์และควรมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาต่อสาธารณชนอย่างโปร่งใสเพื่อให้เกิดการสนับสนุนสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผู้วิจัยค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา จึงส่งผลให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกด้านของการดำเนินงานในการระดมทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใชตัวเงิน เพื่อมาใช้ในการบริหารจัดการให้เพียงพอต่อการขับเคลื่อนสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจักษ์สิน บึงมุ่มและคณะ (2558, หน้า 174) ได้ศึกษา การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้น

พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า สภาพการบริหารจัดการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการวางแผน พบว่า สถานศึกษามีการนำแผนพัฒนาการศึกษามาเป็นหลักในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีการวางแผนเพื่อกำหนดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการจัดหาทรัพยากรการศึกษา การแสวงหาทุนงบประมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งครุภัณฑ์ วัสดุ สื่อ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ด้านการดำเนินการตามแผน พบว่า สถานศึกษาขอรับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งขอรับการจัดสรรจากองค์การบริหารส่วนปกครองท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผลการระดมทรัพยากร และจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาด้านการปรับปรุงและการพัฒนา พบว่า สถานศึกษามีการนำผลการปรับปรุงและการพัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการวางแผนปฏิบัติการประจำปี

2. ปัญหาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ด้านที่มีปัญหาในภาพรวม 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจและการมอบอำนาจตัดสินใจ รองลงมา ได้แก่ ด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ และด้านความมีอิสระในการดูแลตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขาดการนิเทศ ติดตามที่เป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะในบางครั้งการระดมทรัพยากรถูกดำเนินไปตามขั้นตอนแต่เนื่องด้วยระยะเวลาที่จำกัดหรือภารกิจงานอื่น ๆ ที่เข้ามาแทรกแซง จึงทำให้ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบงานติดตามและการนำผลการประเมินมาใช้อาจถูกละเลยไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารีรัตน์ สวนหลวงและคณะ (2560, หน้า 154) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การติดตามการประเมินผลการระดมทรัพยากรทางการศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้นาน้อยเพียงใด มีขั้นตอนใดที่เกิดปัญหา

และอุปสรรคที่ต้องดำเนินการแก้ไข ส่วนใดที่ไม่เกิดปัญหาแต่ก็ต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น การติดตามผล ประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานจึงเป็น บทสรุปที่กล่าวได้ว่างานที่ปฏิบัติเสร็จแล้วสามารถปฏิบัติต่อในปีการศึกษาต่อไปได้หรือไม่ หรือต้องยกเลิกการปฏิบัติงานนั้นซึ่งมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย ดำเนินการต่อไปก็จะเกิดผลเสียกับองค์กร

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำแนกตามสถานภาพการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งอยู่ในตำแหน่งที่มีสถานภาพการปฏิบัติงานมี ประสบการณ์ในการทำงาน และมีวุฒิการศึกษาต่างกัน แต่มีแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน เพราะ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สามารถดำเนินไปได้ภายใต้ทักษะ กระบวนการดำเนินงานตามความต้องการ และความสามารถเฉพาะบุคคล ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชนันท์ รุจิราภักทิสิริ และ นุชนรา รัตนศิริระประภา (2557, หน้า 68) ได้กล่าวไว้ว่า ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถกระทำตามลำพังเพียงผู้เดียวได้ จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ดังนั้นไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอนก็สามารถร่วมมือกันดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อใช้พัฒนาสถานศึกษาได้ หรือแม้กระทั่งผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน แต่มีแนวคิดเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน เพราะทรัพยากรถือเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาสถานศึกษาทุกขนาด แต่ในภาวะที่สถานศึกษามีทรัพยากรอยู่อย่างจำกัด การระดมทรัพยากรก็สามารถดำเนินไปได้ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาจารย์ เนืองเฉลิม (2546 ; อ้างถึงใน อำพล รวากลางและเสาวณี ตรีพุทธรัตน์, 2556, หน้า 250) ได้ศึกษาสภาพการ

ระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการบริหารการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการระดม ทรัพยากรทางด้านสังคมและทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับ นักเรียนสูงสุด แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาไม่ว่าจะขนาดใหญ่หรือเล็กต่างก็ให้ ความสำคัญที่ตัวผู้เรียน ผู้บริหารส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ที่ เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ได้ ไม่ว่าจะอยู่นอกหรือในโรงเรียน เพราะโรงเรียนจะมี คุณภาพขนาดไหนสิ่งสำคัญที่สุดก็คือคุณภาพของผู้เรียน

4. แนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า สถานศึกษาสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา ควรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรม/โครงการ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน พัฒนา คุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อให้เกิดการยอมรับจากชุมชน ผู้บริหารต้องมีทักษะการพูดคุย ติดต่อประสานงานลงมือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ควรเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาสถานศึกษา มีการประชุมสัมพันธ์ที่ดี ด้วยสื่อและวิธีการที่หลากหลาย ใช้ ทักษะการสื่อสารผ่านการพูดคุย ติดต่อประสานงานโดยตรง การจัดทำเป็น เอกสาร เผยแพร่ทางสื่อเทคโนโลยี สื่อออนไลน์และควรมีการเปิดเผยข้อมูล เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาต่อสาธารณชนอย่างโปร่งใสเพื่อให้ เกิดการสนับสนุนสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประ จักสิน บึงมูม (2558, หน้า 175) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการ ระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการ จัด การศึกษา ได้ 10 กลยุทธ์สำคัญ ดังนี้ 1) พัฒนาศักยภาพในการวางแผนระดม ทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและเน้นการมีส่วนร่วมของ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) พัฒนาระบบการวางแผนระดมทรัพยากรเพื่อใช้ใน

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม 3) พัฒนาระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยี 4) เสริมสร้างแรงจูงใจบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องในการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา 5) ส่งเสริมการนำการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา 6) พัฒนารูปแบบและวิธีการในการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาให้มีความหลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสม 7) พัฒนาเครือข่ายการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการศึกษาทั้งจากภายในสถานศึกษา ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน 8) ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์เป็นเชิงรุกในการดำเนินงานระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา 9) พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และ 10) พัฒนาระบบการนำผลการติดตามและประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านการพัฒนาเชิงนโยบาย

1. ควรมีการนำแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปกำหนดเป็นนโยบายของหน่วยงานเพื่อการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทแต่ละหน่วยงาน
2. ควรนำแนวทางที่เป็นข้อความรู้เชิงคุณภาพไปกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ให้สถานศึกษามีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพในทุกด้าน
3. ควรมีการกำหนดนโยบายในการให้ความช่วยเหลือสถานศึกษาในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยการนิเทศ ติดตามและให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ
4. ควรกำหนดนโยบาย แผนงานและการดำเนินงานในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย

ด้านการพัฒนาองค์กร

1. ควรจัดประชุมชี้แจงแนวนโยบายเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้รับรู้และเข้าใจแนวนโยบายให้ตรงกัน
2. ควรดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างจริงจัง โดยกำหนดผู้รับผิดชอบ จัดทำแผนดำเนินการ และกำกับติดตามการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการประชุมสัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรค และแนวทางเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา
3. ควรพัฒนาระบบจัดเก็บ การรวบรวมข้อมูลทรัพยากรที่มีอยู่ในสถานศึกษาและชุมชนให้ทันสมัย ถูกต้องตรงตามความต้องการของสถานศึกษา
4. ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ประเมินผลการนำแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษานำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อนำผลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ด้านการพัฒนาบุคลากร

1. ควรนำแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ
2. ควรนำแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา มาเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้แก่ผู้บริหารในสถานศึกษาทุกขนาด
3. ควรกำหนดแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับ คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวปฏิบัติในการมีส่วนร่วมระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ร่วมกับสถานศึกษา
4. ควรนำแนวทางที่เป็นข้อความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปเผยแพร่เพื่อให้คนในชุมชนและสังคมเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อใช้พัฒนาสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบหรือระบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
2. ควรทำการวิจัยเพื่อติดตามการนำแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปใช้และนำแนวทางสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา
3. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาประสบผลสำเร็จ
4. ควรศึกษากรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาหรือสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
5. ควรศึกษาและพัฒนา รูปแบบแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนและบริบทที่แตกต่างกันเพื่อให้เกิดข้อความรู้ใหม่ ๆ มาเป็นแนวทางในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น

บทสรุป

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จะเห็นได้ว่า การบริหารสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในสถานศึกษาและความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนให้เกิดความตระหนักให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินกิจกรรมการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรเพื่อการศึกษา 4M ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) โดยการกำหนดแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้มีความเหมาะสม และบริหารจัดการให้เกิดการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่มีอยู่และได้มา ให้คุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษา เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- ณัฐชนันท์ รุจิราภรณ์สิทธิ และนุชนา รัตนศิริประภา. (2557). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 5. **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**.
- ประจักษ์สิน บึงมูมและคณะ. (2558). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. **สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์ (สทมส.). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร**.
- ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมมงคล. (2559). **การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา**.
คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- อารีรัตน์ สวนหลวงและคณะ. (2560). การนำเสนอกระบวนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์**.
- อำพล รวากลางและเสาวนี ตรีพุทธรัตน์. (2556). แนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กกลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 2. **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา**. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.